

بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر در وندالیسم
بررسی موردی دانش‌آموزان پسر دوره‌های راهنمایی و متوسطه شهرستان خلخال در
سال تحصیلی ۸۸ - ۸۹^۱

دکتر علی رضا محسنی تبریزی^۲

دکتر حبیب‌الله زنجانی^۳

سید علی رضا قیوم زاده^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۹/۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۲/۲۵

چکیده

وندالیسم در مباحث آسیب‌شناسی به کلیه رفتارهای بزهکارانه‌ای که به منظور تخریب آگاهانه اموال، اشیاء و متعلقات عمومی و نیز تخریب و نابودی آثار هنری و دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن صورت می‌گیرد، به گونه‌ای به وندالیسم منتسب می‌گردد. وندالیسم نه تنها به عنوان یک کج‌روی و رفتاری بزهکارانه، بلکه به مثابه‌ی یک معضل و مسأله‌ی اجتماعی در بسیاری از جوامع از سوی صاحب‌نظران و آسیب‌شناسان اجتماعی مطرح شده است. تحقیقات نشان داده است که این معضل اجتماعی بسیار پیچیده است و در زمره آن دسته از انحرافات و بزهکاری‌های است که در جامعه جدید نمود و ظهور یافته است و تحت تأثیر متغیرهای زیادی قرار دارد. جامعه‌ی ما، به لحاظ ترکیب و توزیع سنی، جامعه‌ی جوانی است، مسأله‌ی گرایش به رفتارهای وندالیستی از سوی جوانان و عوامل آن موضوعی بسیار مهم است. لذا یافته‌های این رساله که از مطالعات متون و ادبیات نظری مختلف و همچنین با استفاده از روش تحقیق پیمایشی با تکنیک پرسشنامه در شهرستان خلخال با مطالعه‌ی موردی: دانش‌آموزان پسر مقاطع راهنمایی و متوسطه در جریان سال تحصیلی ۸۸ - ۸۹ انجام شده است. جمعیت نمونه آماری ۳۵۳ نفر از

۱- مقاله‌ی حاضر بر اساس گذارش نهایی پایان‌نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات در سال ۱۳۸۹ تحت عنوان (بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر در وندالیسم، بررسی موردی دانش‌آموزان پسر دوره‌های راهنمایی و متوسطه‌ی شهرستان خلخال در سال تحصیلی ۸۸-۸۹) تهران تدوین گردیده است.

۲- استاد و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران.

۳- استاد و عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران

دانش‌آموزانی است که به صورت مختلف دست به رفتارهای وندالیستی زده‌اند. نتایج تحقیق نشان گر تأیید فرضیات اصلی این تحقیق یعنی وجود ارتباط معنی‌دار بین متغیرهای اجتماعی (میزان اوقات فراغت، وضعیت تحصیلی، وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی، احساس تعلق، عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های دوستان بزهکار، محیط و شرایط خانوادگی، استفاده‌ی دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن، محل سکونت و زندگی، احساس ناکامی و حس انتقام‌جویی) و اقتصادی (پایگاه اقتصادی - اجتماعی SES، والدین دانش‌آموزان) مؤثر در گرایش به رفتارهای وندالیستی دانش‌آموزان است.

واژگان کلیدی: وندالیسم، تبعیض، بزهکاری، ناکامی، مسأله‌ی اجتماعی، کنترل اجتماعی.

مقدمه

جامعه‌ی ما، جامعه جوانی است. بنابراین جوانان، یکی از چالش‌های اساسی جامعه‌ی ایرانی هستند. به رغم این واقعیت، جوانان کمتر موضوع بررسی‌های علمی، به ویژه جامعه‌شناختی بوده‌اند. اگر بپذیریم که هویت‌سازی، سبک و سنگین کردن اعمال، آزمایش نقش‌ها، نشان دادن تمایز از بزرگسالان و سرانجام نادیده گرفتن برخی قواعد، از ویژگی‌های سنین جوانی است، باید پذیرفت که برخی انحرافات، نمونه نوعی این سن و قابل انتظار هستند.

در طبقه‌بندی انواع جرایم، خصوصاً در سنخ‌شناسی صور انحرافات و بزهکاری‌های اجتماعی، اغلب صاحب‌نظران و محققان وندالیسم را به مثابه‌ی جنایتی خرد و از انواع بزهکاری‌های نوجوانان به شمار آورده‌اند (میر و دیگران، ۱۹۸۶؛ ژانورن، ۱۹۶۳، به نقل از محسنی تیریزی، ۱۳۸۳: ۱۶).

هر ساله خسارات فراوانی از طریق رفتارهای وندالیستی نوجوانان و جوانان به اموال عمومی و خصوصی وارد می‌شود که هزینه‌های سنگینی را به مجریان امر و مدیران مؤسسات و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی وارد می‌سازد. در چند سال اخیر، شاهد تخریب اموال عمومی و شکستن شیشه‌ها، صندلی‌ها و شیرآلات و وسایل برقی، سرویس‌های بهداشتی و خوابگاه‌های شبانه‌روزی و سلف‌های غذاخوری و . . . به صورت گسترده در مدارس و آموزشگاه‌ها هستیم، و این روند هر ساله با آغاز سال تحصیلی جدید و بر اساس گزارش‌ها و عملکرد هزینه‌هایی که در مدارس و آموزشگاه‌های سطح

شهرستان خلخال انجام می‌پذیرد، بیانگر این مسأله می‌باشد که این عمل (وندالیسم)، روز به روز در حال افزایش است.

اهداف تحقیق

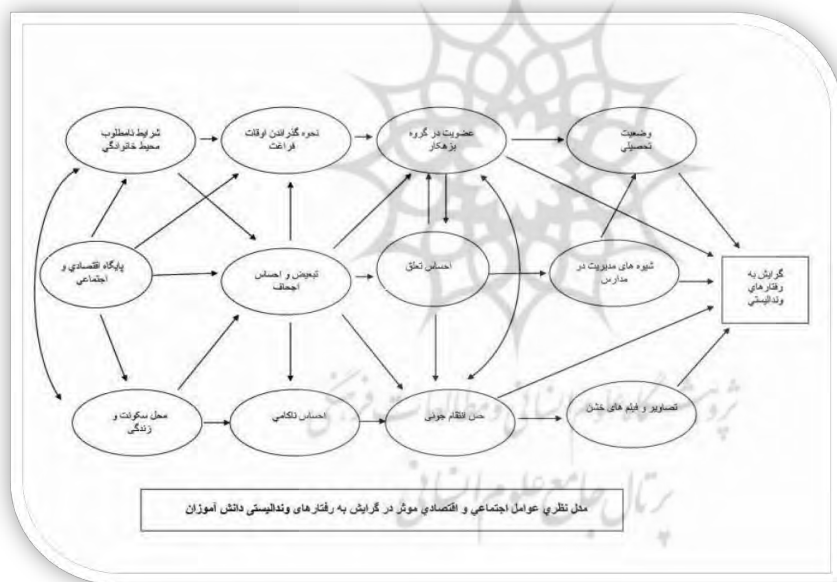
هدف کلی این تحقیق آن است که به بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر در گرایش به رفتارهای وندالیستی در بین دانش‌آموزان پسر دوره‌ی راهنمایی و متوسطه در مدارس شهرستان خلخال در سال تحصیلی ۸۸ - ۸۹ بپردازد.

پیشینه‌ی تحقیق

نخستین مقاله‌ای که در باب وندالیسم به زبان فارسی منتشر شد، مقاله‌ای بود از پاتریس ژانورن تحت عنوان «بیماری جهانی خرابکاری» که توسط فرخ ماهان ترجمه و در مجله دانشمند شهریور سال ۱۳۶۷ به چاپ رسید. بین سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۷ دو مطالعه موردی، در خصوص وندالیسم و در قالب پایان‌نامه‌ی دانشجویی انجام پذیرفت. در مطالعه موردی اول، عوامل مؤثر بر رفتار وندالیستی پسران ۸ تا ۱۲ ساله ساکن در مناطق حاشیه خطوط راه آهن در جنوب شهر تهران بررسی شد و در تحقیق موردی دوم، عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای وندالیستی در دبیرستان‌های پسرانه تهران مطالعه گردید. تا قبل از زمستان ۱۳۷۴ که نخستین تحقیق منظم در باب علل و شیوع وندالیسم در تهران بزرگ به همت شهرداری تهران و مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران انجام یافت، اطلاعات قلیل و دانش محدودی در باب وندالیسم، به ویژه در تهران بزرگ که بزرگ‌ترین حوزه‌ی شهری کشور است، وجود داشت. آخرین مطالعه منظم در باب وندالیسم، تحقیقی بود که در سال ۱۳۸۱ در مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران تحت عنوان «پرخاشگری و خشونت در ورزش فوتبال» انجام یافت.

مبانی نظری

با توجه به مطالعات صورت گرفته می‌توان گفت تاکنون هیچ نظریه واحدی نتوانسته تأثیر متغیرهای فردی و اجتماعی و پایگاه اقتصادی، اجتماعی را بر فرد بزهکار تبیین کند. و از این رو چهارچوب نظری تحقیق حاضر تلفیقی از نظریه‌های جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی است. و وندالیسم چون بسیاری از اشکال کج روی‌ها و انحرافات اجتماعی معلول عوامل متعددی است. در این صورت تعدد و تنوع عوامل موجود در آن بر حسب دیدگاه‌های نظری و مشاهدات تجربی محققان تغییر می‌کند. لذا در این تحقیق از چهارچوب نظریه‌ی تلفیقی استفاده شد که می‌توان به صورت مدل نظری زیر نشان داد:

شکل شماره ۱- مدل تحلیلی تحقیق

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- به نظر می‌رسد بین میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد بین وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد؟
- ۳- به نظر می‌رسد بین حس انتقام‌جویی در دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۴- به نظر می‌رسد بین وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۵- به نظر می‌رسد بین میزان احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۶- به نظر می‌رسد بین عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های دوستان بزهکار و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۷- به نظر می‌رسد بین محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۸- به نظر می‌رسد بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۹- به نظر می‌رسد بین میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۱۰- به نظر می‌رسد بین میزان احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۱۱- به نظر می‌رسد بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای ندالیستی رابطه وجود دارد.

۱۲- به نظر می‌رسد بین شیوه‌های مدیریتی در مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، از روش‌های اسنادی و پیمایشی با دو هدف توصیف و تبیین استفاده شده است. در سطح توصیف، هدف نشان دادن تصویری از چگونگی توزیع جامعه‌ی نمونه بر اساس متغیرهای مورد مطالعه و در سطح تبیین، هدف یافتن روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته و تلاش برای تبیین تغییرات واریانس متغیر وابسته بر اساس متغیرهای مستقل است. واحد مشاهده و تحلیل نیز در این تحقیق دانش‌آموز می‌باشد.

مکان و زمان تحقیق: مکان این پژوهش، مدارس پسرانه‌ی راهنمایی و متوسطه‌ی شهرستان خلخال در سال تحصیلی ۸۸ - ۸۹ در استان اردبیل می‌باشد.

جامعه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری این تحقیق، دانش‌آموزان پسرانه‌ی راهنمایی و متوسطه‌ی شهرستان خلخال در استان اردبیل می‌باشد. جدول زیر استخراج از ضمیمه‌ی اخذ شده از آمار و بودجه‌ی آموزش و پرورش شهرستان خلخال می‌باشد.

جدول شماره ۱- جامعه آماری پژوهش

دوره‌ی تحصیلی	تعداد آموزشگاه پسرانه‌ی شهر	تعداد کل دانش‌آموزان پسر
راهنمایی	۷	۱۷۶۹
متوسطه و پیش‌دانشگاهی	۱۵	۲۵۲۵
کل	۲۲	۴۲۹۴

برآورد حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

طبق جدول فوق جامعه‌ی آماری ما از ۷ مدرسه‌ی راهنمایی پسرانه و تعداد ۱۵ مدرسه‌ی متوسطه تشکیل شده است. ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، مقاطع تحصیلی به دو مقطع راهنمایی و متوسطه تقسیم شدند و از بین آن‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۳ آموزشگاه راهنمایی

آزادگان شهر و مدرسه‌ی راهنمایی مولوی و مدرسه راهنمایی امام جعفر صادق (ع)) و تعداد ۵ آموزشگاه متوسطه (شبه‌روزی آزادگان، دبیرستان شهید بهشتی، دبیرستان علامه طباطبایی و دبیرستان کار و دانش اتحاد و دبیرستان شهید مطهری) جهت اجرای پرسشنامه انتخاب شدند. حجم نمونه آماری این تحقیق با استفاده از فرمول کوکران به دست آمده است. هرچه حجم نمونه بیشتر باشد، اشتباه استاندارد کمتر و میانگین نمونه با میانگین جامعه آماری با اطمینان بیشتری مطابقت خواهد داشت (رفعی پور، ۱۳۸۱: ۳۷۹).

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق اطلاعات مورد نیاز برای پاسخگویی به سؤال‌های تحقیق و آزمون فرضیه‌های مربوط، از طریق توزیع پرسشنامه تنظیم‌شده در بین دانش‌آموزان نمونه‌ی آماری جمع‌آوری شده است.

روایی و پایایی تحقیق

با توجه به موضوع تحقیق برای سنجش اعتبار و روایی پرسشنامه (ابزار سنجش) از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید و از طریق آزمون مقدماتی^۲ و با مشورت و استفاده از نظرات صاحب‌نظران، اعتبار صوری^۳ تحقیق به دست آمد. برای به دست آوردن اعتبار و روایی پرسشنامه نیز به تعداد ۳۰ نفر از دانش‌آموزان در دو مقطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان که با مراجعه‌ی به پرونده‌های انضباطی آنان نامنظم و شلوغ شناخته شده بودند و سابقه‌ی پرخاشگری و برخوردهای فیزیکی با دیگر دانش‌آموزان و حتی معلمان نیز داشتند اجرا شد و ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه گردید که نشان از پایایی ابزار اندازه‌گیری داشت.

جدول شماره ۲- برآورد پایایی تحقیق

آلفای کرونباخ به دست آمده	آلفای کرونباخ سؤال‌های استاندارد شده مورد انتظار تعداد سؤال‌ها
۰/۷۶۰	۱۴

یافته‌ها

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه‌ی اول:

بین میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۳- ضریب همبستگی اسپرمن میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۲۴۳ **
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر ۰/۲۴۳ می‌باشد، از آنجا که sig به دست آمده کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد، بنابراین با اطمینان ۰/۹۹ می‌توان بیان نمود، که بین میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از ۰/۰۱ و ۰/۹۹ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۴- ضریب آنوا میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	سدت رابطه	معنی داری
رگرسیون	۱/۶۰۲	۱	۱/۶۰۲	۱۷/۸۳۸	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۱/۵۱۹	۳۵۱	۰/۰۹۰		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به جدول شماره (۴) تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < sig < 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد. فرضیه‌ی دوم:

بین وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۵- ضریب همبستگی اسپرمن وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۱۴۰ **
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۹
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر ۰/۱۴۰ می‌باشد، از آنجا که اندازه‌ی خطای به دست آمده کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد، بنابراین با اطمینان ۰/۹۹ می‌توان بیان نمود، که بین وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از ۰/۰۱ و ۰/۹۹ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

فرضیه‌ی سوم:

بین حس انتقام‌جویی در دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد. جدول شماره ۶- ضریب همبستگی اسپرمن حس انتقام‌جویی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

۰/۴۴۰**	ضریب همبستگی اسپرمن
۰/۰۰۰	اندازه‌ی خطا
۳۵۳	تعداد نمونه

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر ۰/۴۴۰ می‌باشد، از آنجا که sig به دست آمده کمتر از ۰/۰۱ می‌باشد بنابراین با اطمینان ۰/۹۹ می‌توان بیان نمود، که بین حس انتقام‌جویی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از ۰/۰۱ و ۰/۹۹ اطمینان فرض H_۰ رد و فرض H_۱ تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۷- ضریب آنوا حس انتقام‌جویی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	مربعات درجه آزادی	مجموع مربعات	مربعات شدت رابطه	معنی‌داری
رگرسیون	۱	۵/۴۸۶	۶۹/۶۷۳	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۵۱	۲۷/۶۳۵	۰/۰۷۹	
جمع	۳۵۲	۳۳/۱۲۱		

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $\text{Sig} = ۰/۰۰۰ < ۰/۰۱$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_۰ رد و فرض H_۱ تأیید می‌گردد. فرضیه‌ی چهارم:

بین وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۸- ضریب همبستگی اسپرمن وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای

وندالیستی

۰/۴۲۱**	ضریب همبستگی اسپرمن
۰/۰۰۰	اندازه‌ی خطا
۳۵۳	تعداد نمونه

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/421$ می‌باشد، از آنجا که sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H. رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۹- ضریب رگرسیون وجود تبعیض در مدارس و محیط آموزشی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه	معنی داری
رگرسیون	۵/۳۹۹	۱	۵/۳۹۹	۶۸/۳۵۲	۰/۰۰۰
باقیمانده	۲۷/۷۲۳	۳۵۱	۰/۰۷۹		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < Sig = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H. رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

فرضیه‌ی پنجم:

بین میزان احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۱۰- ضریب همبستگی احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۲۸۶**
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/286$ می‌باشد، از آنجا که Sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد، بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین احساس تعلق دانش‌آموزان به محیط آموزشی و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H. رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۱۱- ضریب آنوا احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه	معنی داری
رگرسیون	۱/۳۴۰	۱	۱/۳۴۰	۱۴/۷۹۸	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۱/۷۸۱	۳۵۱	۰/۰۹۱		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < \text{Sig} = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

فرضیه‌ی ششم:

بین عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های بزهکار و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۱۲- ضریب همبستگی اسپرمن عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های بزهکار و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

۰/۲۷۸**	ضریب همبستگی اسپرمن
۰/۰۰۰	اندازه‌ی خطا
۳۵۳	تعداد نمونه

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/278$ می‌باشد، از آنجا که sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد، بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های بزهکاری و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۱۳- ضریب آنوا عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های بزهکار و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	دگرسیون	مربعات میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه سطح معنی‌داری
	۲/۵۶۷	۱	۲/۵۶۷	۲۹/۴۹۱	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۰/۵۵۴	۳۵۱	۰/۰۹۱		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < \text{Sig} = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

فرضیه‌ی هفتم:

بین محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۱۴- ضریب همبستگی اسپرمن محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

۰/۰۸۹**	ضریب همبستگی اسپرمن
۰/۰۹۶	اندازه‌ی خطا
۳۵۳	تعداد نمونه

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/089$ می‌باشد، از آنجا که **Sig** به دست آمده بیشتر از $0/01$ می‌باشد بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ای وجود ندارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 تأیید و فرض H_1 رد می‌گردد.

جدول شماره ۱۵- ضریب آنوا محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه	معنی‌داری
رگرسیون	۰/۰۱۲	۱	۰/۰۱۲	۰/۱۳۰	۰/۷۱۸a
باقیمانده	۳۳/۱۰۹	۳۵۱	۰/۰۹۱		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 > \text{Sig} = 0/718$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 تأیید و فرض H_1 رد می‌گردد.

فرضیه‌ی هشتم:

بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد. جدول شماره ۱۶- ضریب همبستگی اسپرمن بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۶۴۳**
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۲

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/643$ می‌باشد، از آنجا که **Sig** به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۱۷- ضریب آنوا بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه	معنی‌داری
رگرسیون	۱۵/۶۶۳	۱	۱۵/۶۶۳	۳۱۴/۹۰۳	۰/۰۰۰a
باقیمانده	۳۳/۱۰۹	۳۵۱	۰/۰۵۰		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < Sig = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.
فرضیه‌ی نهم:

بین میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۱۸- ضریب همبستگی اسپرمن بین میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۳۲۴**
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/324$ می‌باشد، از آنجا که Sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد، بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۱۹- ضریب آنوا میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	مربعات درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه/معنی داری
رگرسیون	۱	۳/۳۷۳	۰/۰۰۰a
باقیمانده	۳۵۱	۲۹/۷۴۸	۰/۰۸۵
جمع	۳۵۲	۳۳/۱۲۱	

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < Sig = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.
فرضیه‌ی دهم:

بین میزان احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۲۰- ضریب همبستگی اسپرمن بین میزان احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۵۳۸**
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/538$ می‌باشد، از آنجا که Sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد، بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین میزان احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۲۱- ضریب آنوا بین میزان احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه سطح معنی‌داری
رگرسیون	۸/۴۳۸	۱	۸/۴۳۸	۰/۰۰۰a
باقیمانده	۲۴/۶۸۳	۳۵۱	۰/۰۷۰	
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲		

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < Sig = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

فرضیه‌ی یازدهم:

بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۲۲- ضریب همبستگی اسپرمن بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

ضریب همبستگی اسپرمن	۰/۲۶۱**
اندازه‌ی خطا	۰/۰۰۰
تعداد نمونه	۳۵۳

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/261$ می‌باشد، از آنجا که sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین SES (پایگاه اقتصادی - اجتماعی) و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۲۳- ضریب آنوا بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱/۳۶۷	۱	۱/۳۶۷	۰/۰۰۰a
باقیمانده	۳۱/۷۵۴	۳۵۱	۰/۰۷۰	
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲		

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < \text{Sig} = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.
فرضیه‌ی دوازدهم:

بین شیوه‌های مدیریتی در مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۲۴- ضریب همبستگی اسپرمن بین شیوه‌های مدیریتی در مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

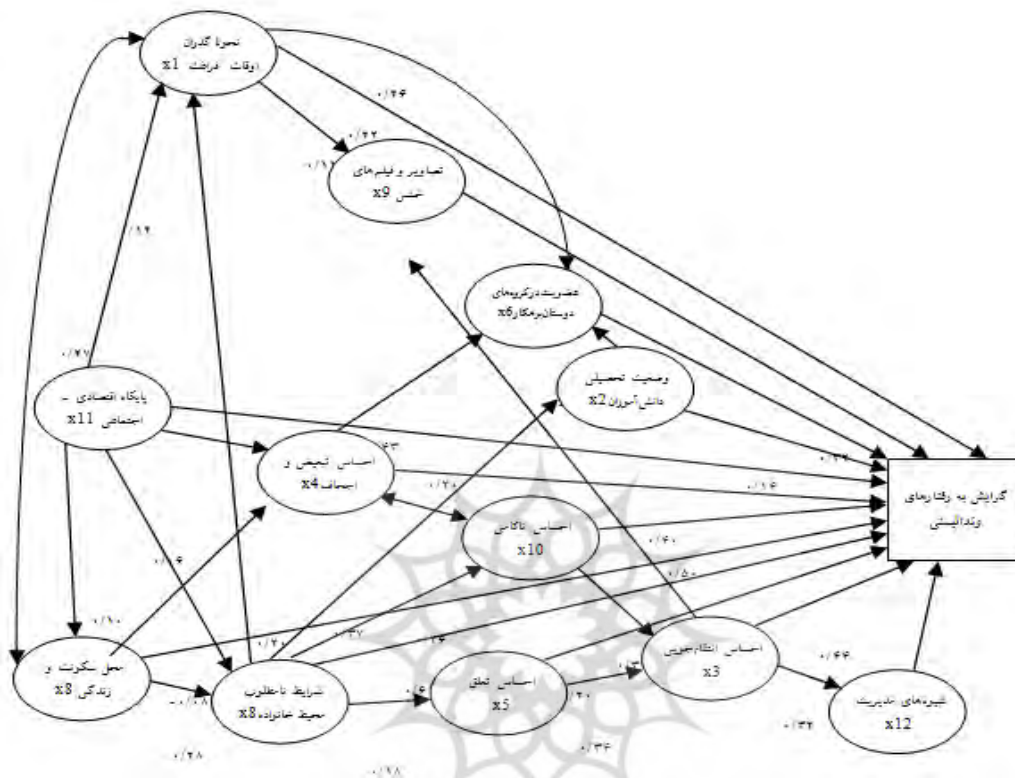
۰/۲۳۸**	ضریب همبستگی اسپرمن
۰/۰۰۰	اندازه‌ی خطا
۳۵۳	تعداد نمونه

تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد که ضریب اسپرمن به دست آمده برابر $0/238$ می‌باشد، از آنجا که Sig به دست آمده کمتر از $0/01$ می‌باشد، بنابراین با اطمینان $0/99$ می‌توان بیان نمود، که بین شیوه‌های مدیریتی در مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت وجود دارد، پس با خطای کمتر از $0/01$ و $0/99$ اطمینان فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۲۵- شیوه‌های مدیریتی در مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی

منبع تغییرات	مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	شدت رابطه	معنی‌داری
رگرسیون	۱/۷۵۹	۱	۱/۷۵۹	۱۹/۶۹۰	۰/۰۰۰a
باقیمانده	۳۱/۳۶۲	۳۵۱	۰/۰۸۹		
جمع	۳۳/۱۲۱	۳۵۲			

با توجه به تجزیه و تحلیل رگرسیون (جدول آنوا)، چون $0/01 < \text{Sig} = 0/000$ می‌باشد پس نتیجه می‌گیریم که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌گردد.

شکل شماره ۲- دیاگرام تحلیل مسیر تأثیر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر گرایش به رفتارهای وندالیستی

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از بررسی فرضیه‌ها، مؤید این مطلب است که از عوامل اجتماعی و اقتصادی که در این تحقیق عنوان شده بود بعضی از آن‌ها در گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی مؤثر بودند و بعضی دیگر تأثیر کم و یا این که تأثیری برخلاف انتظار محقق داشتند، که در زیر به آن‌ها اشاره می‌کنیم:

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی یک تحقیق، بین میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. هرچه قدر میزان اوقات فراغت

دانش‌آموزان با برنامه‌ریزی درست و هدفمند باشد، به همان اندازه از اقدامات وندالیستی در آموزشگاه‌ها کاسته می‌شود.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی دو تحقیق، بین وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. لیگارت، محققی است که اعتقاد دارد بین تخریب و تحصیلات رابطه وجود دارد. به این معنی که بیشتر تخریب اموال عمومی توسط افراد با تحصیلات پایین‌تر صورت می‌گیرد. در مدرسه‌ای رفتارهای کلاس‌های ۷ تا ۱۲ مورد مطالعه قرار گرفت و مشخص شد که وندالیسم در کلاس هفتم بیشتر بود و با افزایش سطح کلاس کاهش تصاعدی داشت در عوض در بین کسانی که در پایین‌ترین رده‌های تحصیلی قرار داشتند بیشترین احتمال وندالیسم می‌رفت. اما نکته‌ی جالب توجه این است که حتی کسانی که در عمل وندالیسم دخالتی ندارند نگرش منفی نسبت به دانش‌آموزان خرابکار نداشتند.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی سه تحقیق، بین حس انتقام‌جویی از سوی دانش‌آموزان گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. اگر دانش‌آموزان به دلایل مختلفی یا از سوی معلمان و یا از طرف عوامل اجرایی آموزشگاه مورد تحقیر شخصیتی و تنبیه بدنی قرار گیرد، جهت تسویه حساب و یا انتقام از فرد مربوطه در شکل‌های مختلف رفتار وندالیستی از خط انداختن بر روی ماشین معلمان تا تخریب وسایل و اموال عمومی آموزشگاهی دست به عمل می‌زنند.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی چهار تحقیق، بین احساس تبعیض در محیط آموزشی گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. ریچارد فلکس، از نظریه‌پردازان روان‌شناسی اجتماعی انحراف نیز بر این عقیده است که رفتارهای معطوف به تخریب و وندالیسم در بسیاری مواقع منعکس‌کننده‌ی میل وافر جوانان به ابراز خشم و نارضایتی در برابر اجحاف، اجبار، تبعیض، اقتدار آمرانه، تحدید آزادی‌های فردی، نابرابری و بی‌عدالتی ساختارها، سازمان‌ها و نهادهای جامعه‌ی سلطه‌گر است. احساس تبعیض و مشاهده‌ی آن از طرف معلمان و مدیران اجرایی در محیط آموزشی دانش‌آموزان را به انجام اعمال وندالیستی سوق و تشویق می‌کند.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی پنج تحقیق، بین احساس تعلق به محیط آموزشی از سوی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. تحقیق احمدی و سهامی (۱۳۷۸) با عنوان «بررسی علل و عوامل مؤثر بر وندالیسم» در دبیرستان‌های شهر شیراز نشان داده است که: بین متغیرهای سطح تعلق، تعهد و دلبستگی‌های خانوادگی - مدرسه‌ای و رفتار خراب کارانه رابطه‌ی منفی وجود دارد. البته هیرشی، نیز معتقد است که احتمال بزهکاری هنگامی که این تقیدات و تعلقات و تعهدات ضعیف می‌شود، بیشتر است. هرچه قدر دانش‌آموزان نسبت به محیط آموزشی احساس تعلق بیشتری کنند و خود را با ویژگی‌های آن آموزشگاه بشناسند و تعریف کنند نسبت به دانش‌آموزانی که به محیط آموزشی احساس تعلق نمی‌کنند کمتر دست به تخریب اموال عمومی آموزشگاه می‌زنند.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی شش تحقیق، بین عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های بزهکاری و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نظریه‌ی هم‌نوایی اجتماعی‌اش در تبیین رفتارهای انحرافی گروهی قابلیت کاربرد دارد. بدین ترتیب وندال‌ها در داخل گروه‌های عضویتی بزهکار؛ نظیر دارو دسته‌های منحرف، تحت تأثیر گروه عضویتی ضمن هم‌نوایی با گروه و پذیرش نظر آن عمل می‌کنند. عضویت دانش‌آموزان در گروه‌های دوستان کج رو با ارزش‌های متفاوت و مغایر با ارزش‌های آموزشگاهی که رسیدن به اهداف را در برتری و اولویت قرار دادن ارزش‌های گروه می‌دانند، دانش‌آموزان را در معرض آسیب وندالیستی قرار می‌دهد، با توجه به این که عضویت در گروه در این دوره به علت داشتن روحیه‌ی استقلال‌طلبی و گرفتن نقش‌های مختلف و پیدا کردن نقطه‌ی اتکای غیر از خانواده بسیار اهمیت پیدا می‌کند.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی هفتم تحقیق، بین محل سکونت و زندگی دانش‌آموزان و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود ندارد. نظریه بوم‌شناختی در «مکتب شیکاگو» را جامعه‌شناسانی چون پارک^۴ و برگس^۵، که در زمینه جامعه‌شناسی شهری مطالعه می‌کردند، مطرح نمودند. آنان در تبیین انحرافات اجتماعی بر متغیرهایی که با پدیده‌ی شهرنشینی ارتباط داشت، نظیر زبان، قومیت، مهاجرت، حوزه‌های سکونت گاهی و تراکم جمعیت تمرکز کردند. وضعیت محل

سکونت که در قالب سه شاخص (شخصی، استیجاری، سازمانی و سایر) مطرح شده بود در شیوع وندالیسم دخالتی نداشتند، پس این فرضیه محقق رد می‌شود.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی هشتم تحقیق، بین شرایط نامطلوب محیط خانوادگی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در نظریه لاونولت، وندالیسم نظیر همه‌ی رفتارهای نابهنجار از عوامل رفتاری آسیب‌زای خانواده سرچشمه می‌گیرد. خصوصاً اگر کودک در محیط خانوادگی، توأم با خشونت زندگی کند، یاد می‌گیرد ستیزه‌جویی کند. از این منظر وندالیسم در محیط خانواده آموخته می‌شود. فرضیه‌ی فوق نشان می‌دهد که بین محیط خانوادگی مناسب و کم‌برخورد بین والدین و شیوع وندالیسم رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و هرچه قدر محیط خانواده ناامن باشد و فرزندان در آن احساس آرامش نکنند و به نوعی در میان کشمکش‌های والدین دچار جامعه‌پذیری نادرست و الگوپذیری انحرافی قرار گیرند به نوعی شخصیت پرخاشگر و آشوبگر در آن‌ها تقویت خواهد شد که به اذعان برخی از آسیب‌شناسان اجتماعی فرزندان برخی از رفتارهای وندالیستی را از والدین و در محیط خانواده یاد می‌گیرند و نظریه‌ی لاونولت نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد. تحقیق هوبر (۱۹۹۱)، نشان می‌دهد که بالغ بر ۸۰ درصد نوجوانان و جوانان بزهکار از خانواده‌های از هم پاشیده‌اند. نیک‌خو و همکارانش در پژوهشی نشان داده‌اند که خشونت‌های خانگی که بیشتر توسط مردان صورت می‌گیرد در اثر مشاهده‌ی الگوهای نامناسب رفتاری و اعمال رفتارهای مستبدانه‌ی خشونت‌آمیز و غیر عاطفی پدر، در فرزندان به خصوص پسران به وجود می‌آید که این رفتارها در آینده موجب کتک زدن همسر و فرزندان، سوء مصرف مواد مخدر و وندالیسم می‌شود.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی نهم تحقیق، بین میزان استفاده دانش‌آموزان از فیلم‌ها و تصاویر خشن و گرایش آن‌ها به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. باندورا بخش عمده‌ای از تأثیر الگوهای نمادین بر پرخاشگری را به رسانه‌های جمعی، به ویژه تلویزیون نسبت داده است. در بیانی کلی می‌توان مدعی شد که خشونت‌هایی که در تلویزیون منعکس می‌شود پرخاشگری را در کودکان و بزرگسالان افزایش می‌دهد، این تأثیر جزئی، اما در هر حال معنی‌دار است. با توجه به این

که بسیاری از افراد بیشتر اوقات فراغت خود را در معرض تماشای فیلم‌ها و بازی‌های رایانه‌ای قرار می‌دهند، لذا تأثیرپذیری این متغیر با توجه به نتایج به دست آمده زیاد است و همچنین نوجوانان و جوانان به دلیل تقلید از ستاره‌های سینما و بازیگران سعی در ساختن هویت متناسب با این چهره‌ها و اعمال آن‌ها می‌نمایند و هر چه قدر جوانان و نوجوانان بیشتر در معرض فیلم‌ها و تصاویر خشن و پُربرخورد قرار می‌گیرند گرایش به رفتارهای وندالیستی در آن‌ها بیشتر مشاهده می‌شود.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی دهم تحقیق، بین احساس ناکامی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. هر چیزی که بتواند در رسیدن افراد به اهدافشان مانع ایجاد کند، منجر به ناکامی می‌شود. حال اگر این موانع از سوی معلمان و عوامل اجرایی آموزشگاه باشد، دانش‌آموزان را به سوی رفتارهای وندالیستی سوق خواهد داد. و در این تحقیق افرادی که در معرض ناکامی قرار دارند و راه‌های رفع این ناکامی را به صورت معقول نتوانسته‌اند برطرف کنند، گرایش به رفتارهای وندالیستی بیشتر دیده می‌شود.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی یازدهم تحقیق، بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. لازم به ذکر است که فرزندان خانواده‌های با درآمد پایین بیشتر دست به رفتارهای وندالیستی می‌زنند و این به معنای این نیست که فرزندان خانواده‌های با درآمد بالا و متوسط هیچ دست به تخریب اموال عمومی نمی‌زنند، بلکه رابطه‌ی معنی‌دار بین آن‌ها و رفتار وندالیستی وجود دارد.

بر اساس فرضیه‌ی شماره‌ی دوازدهم تحقیق، بین شیوه‌های مدیریتی مدارس و گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. تحقیق رحمان حکیمی (۱۳۸۰)، با عنوان «شیوه‌های مدیریت و تخریب‌گرایی در مدارس شهرستان سقز» که با روش پیمایشی و با استفاده از تکنیک پرسشنامه و مصاحبه بر روی ۳۰۰ نفر از دانش‌آموزان مقطع راهنمایی و متوسطه صورت گرفته است، نشان می‌دهد:

بین شیوه‌ی برخورد مدیران (تنبیه و تشویق) با دانش‌آموزان و رفتار تخریبی آن‌ها رابطه وجود دارد، یعنی هر چه رفتار مدیران تشویق‌آمیز باشد، رفتار تخریبی کاهش پیدا می‌کند. و همچنین بین سابقه‌ی مدیریت و رفتار خراب کارانه‌ی دانش‌آموزان رابطه‌ی منفی وجود دارد.

مدارسی که به شیوه‌های مدیریتی غیر دموکراتیکی اداره می‌شوند بیشتر در معرض رفتارهای وندالیستی قرار دارند و مدیریت‌های مهارگسیخته نیز در معرض رفتارهای وندالیستی قرار دارند اما شیوه‌ی مدیریت به دو روش دموکراتیک و مدیریت مشارکتی که دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها در اداره‌ی آموزشگاه ایفای نقش می‌کنند کمتر در معرض رفتارهای وندالیستی قرار دارند. در این تحقیق، شرایط نامطلوب محیط خانوادگی با ضریب $0/61$ و احساس ناکامی با ضریب $0/50$ و احساس انتقام‌جویی با ضریب $0/44$ و احساس اجحاف با ضریب $0/40$ فیلم‌ها و تصاویر خشن با ضریب $0/32$ به ترتیب بیشترین عوامل مؤثر در رفتار وندالیستی دانش‌آموزان که در دیاگرام تحلیل مسیر نیز مشخص شده معرفی می‌گردد و همچنین عواملی چون تمایل به عضویت در گروه دوستان بزهکار با ضریب $0/28$ و شیوه‌های مدیریت با ضریب $0/23$ و نحوه‌ی گذران اوقات فراغت با ضریب $0/22$ و پایگاه اقتصادی - اجتماعی با ضریب $0/20$ و احساس تعلق با ضریب $0/20$ و وضعیت تحصیلی دانش‌آموز با ضریب $0/14$ در مرتبه‌های بعدی عوامل مؤثر در گرایش دانش‌آموزان به رفتارهای وندالیستی به شمار می‌آیند و متغیر محل سکونت و زندگی نیز همبستگی نداشتن با متغیر وابسته به صورت غیرمستقیم مؤثر در رفتارهای وندالیستی تشخیص داده شد.

پیشنهادها

- لازم است که بین والدین و دانش‌آموزان (فرزندان) درک متقابل و تفاهم به وجود بیاید و والدین برای رسیدن به این هدف خود را آماده کنند، این آمادگی زمانی ممکن است که سعی کند به شیوه‌های مختلف مانند مطالعه کتاب‌ها و مجلات و راهنماهای مناسب، استفاده از مشاوران و افراد با تجربه و شرکت در کلاس‌های آموزشی و . . . اطلاعات و شناخت کافی از تغییرات، ویژگی‌ها و مسائل دوره‌ی نوجوانی کسب کنند.

- با گسترش امکانات تفریحی و ورزشی در مدارس و یا حداقل با برنامه‌ریزی مدیران و کمک گرفتن از والدین دانش‌آموزان در جهت پر کردن اوقات فراغت و زمینه‌سازی برای رقابت‌های سالم بین دانش‌آموزان می‌تواند میزان زیادی از اختلالات رفتاری و اخلاقی دانش‌آموزان را کاهش دهد.

- معلمان ضرورت دارد که فضای گرم و صمیمی را در کلاس درس به وجود آورند تا همه‌ی دانش‌آموزان بتوانند به راحتی احساساتشان را بیان کنند.

- افزایش تعداد مشاوران با تخصص و مجرب و موجه از نظر دانش‌آموزان.

- وزارت آموزش و پرورش می‌تواند در کنار استفاده از مشاوران روانشناسی و تربیتی از مددکاران اجتماعی و مشاوران اجتماعی برای حل مشکلات دانش‌آموزان استفاده کند، در این زمینه سن آن‌ها لازم است متناسب سن دانش‌آموزان باشد.

- مدیر و معاون مدرسه در برخورد و کنترل دانش‌آموزان لازم است با هم هماهنگ باشند.

- متناسب کردن برنامه‌های آموزشی با نیازمندی‌های دانش‌آموزان و ارزش‌های بیرون از آن.

- گسترش ارتباطات تفاهم‌آمیز بین خانواده‌ها و مدارس از طریق برگزاری جلسات ماهیانه با حضور مشاوران و تعدادی از والدین دانش‌آموزان ناهنجار و غیر آن.

- تشکیل جلسات پرسش و پاسخ با حضور والدین در محیط‌های آموزشی برای ارتقای سطح آگاهی والدین نسبت به سالم‌سازی محیط خانواده و آثار سوء ناهنجاری‌های اجتماعی دانش‌آموزان.

- هنجار سازان جامعه لازم است به این نکته توجه داشته باشند که بازداشتن نوجوانان و جوانان (دانش‌آموزان) از شبکه‌های اینترنتی و ماهواره یک راهکار منطقی در جهت آثار سوء این وسایل نخواهد بود بلکه بایستی توان‌گزینش صحیح را از طریق روند جامعه‌پذیری در میان افراد گسترش داد.

منابع

منابع فارسی

- آزاد ارمکی، ت. (۱۳۸۳)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: انتشارات سروش، چاپ سوم.
- احمدی، ح. (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: انتشارات سمت، چاپ اول.
- اروسون، ا. (۱۳۶۶)، روان‌شناسی اجتماعی، ت. ح. شکرکن، تهران: انتشارات رشد، چاپ سوم.
- اشرف، ا. (۱۳۵۴)، کژرفتاری؛ مسایل انسانی و آسیب‌شناسی اجتماعی، مجموعه گفتارهای درسی، آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی.
- بیکر، (۱۳۸۱)، نحوه‌ی انجام تحقیقات اجتماعی، ت. ده. نایی، تهران: انتشارات روش، چاپ دوم.
- جک نی، ا. داوردز و دیگران، (۱۳۸۴)، تحقیق پیمایشی (راهنمای عمل)، ت. س. م. اعزایی و همکاران، تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی، چاپ دوم.

بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر در وندالیسم

- دلاور، ع. (۱۳۷۷)، روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران: نشر ویرایش، چاپ پنجم.
- دی‌ای، دواس، (۱۳۸۳)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ت. ه. نایی، تهران: انتشارات نی، چاپ پنجم.
- رایبکت، ارل و دیگری، (۱۳۸۶)، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسایل اجتماعی، ت. ص. سروستانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم.
- رفیع پورف، (۱۳۸۱)، کندوکاوها و پنداشته‌ها، تهران: انتشارات سهامی انتشار، چاپ دوازدهم.
- رفیع پورف، (۱۳۷۸)، آنومی یا آشفتگی اجتماعی (پژوهشی در زمینه‌ی پتانسیل آنومی در شهر تهران)، تهران: نشر سروش.
- ساروخانی، ب. (۱۳۷۸)، درآمدی بر دایره‌المعارف علوم اجتماعی (جلد ۱ و ۲)، تهران: انتشارات کیهان، چاپ سوم.
- ستوده، ه. ا. و... (۱۳۸۱)، آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات)، تهران: انتشارات آوای نو، چاپ نهم.
- سختاوت، ج. (۱۳۷۷)، جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی، تهران: انتشارات پیام نور، چاپ سوم.
- سرایه، ح. (۱۳۷۳)، مقدمه‌ای بر نمونه‌گیری در تحقیق، تهران: انتشارات سمت.
- سرمه، ز. و دیگران، (۱۳۸۳)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران: انتشارات آگه، چاپ نهم.
- سلیمی، ع. و دیگری، (۱۳۸۵)، جامعه‌شناسی کج‌روی، قم: نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ دوم.
- شرفی، م. ر. (۱۳۸۱)، جوانی و بحران هویت، تهران: انتشارات سروش، چاپ سوم.
- شقرزب، (۱۳۸۸)، مبانی جامعه‌شناسی جوانان، ت. راسخ، تهران: انتشارات نی، چاپ پنجم.
- صدیق سروستانی، ر. ا. و... (۱۳۸۳)، آسیب‌شناسی اجتماعی: (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)، تهران: انتشارات آن، چاپ اول.
- صفری شالی، (۱۳۸۶)، راهنمای تدوین طرح تحقیق (پروپوزال)، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ، چاپ اول.
- کریبی، ی. (۱۳۷۷)، روان‌شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات پیام نور، چاپ دهم.
- کوثری، م. (۱۳۸۶)، نظریه‌های آنومی اجتماعی، تهران: انتشارات سلمان، چاپ اول.
- گیدنز، آ. (۱۳۸۳)، جامعه‌شناسی، ت. م. صوری، تهران: انتشارات نی، چاپ دوازدهم.
- محسنی تبریزی، ع. ر. (۱۳۸۳)، وندالیسم، تهران: انتشارات آن، چاپ اول.
- محسنی تبریزی، ع. ر. (۱۳۷۹)، مبانی نظری و تجربی وندالیسم (مروری بر یافته‌های یک تحقیق)، فصلنامه‌ی علوم اجتماعی، شماره‌ی ۱۶.
- محسنی تبریزی، ع. ر. (۱۳۷۴)، علل وندالیسم در تهران و راه‌های پیشگیری و درمان آن، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران، بخش روان‌شناسی اجتماعی.
- رمضانی، ن. (۱۳۷۵)، وندالیسم: بررسی موردی عوامل مؤثر بر پیدایی رفتارهای وندالیستی در میان برخی پسران ۱۲ تا ۱۶ سال ساکن مناطق حاشیه خطوط راه آهن در جنوب شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- شکوریزی، ز. (۱۳۷۵)، وندالیسم: بررسی موردی عوامل مؤثر بر پیدایش رفتارهای وندالیستی در دبیرستان‌های پسرانه‌ی شهر تهران در سال تحصیلی ۷۵-۷۶، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- عموزاده خلیلی، م. (۱۳۸۳)، بررسی عوامل مؤثر بر گرایش رفتارهای وندالیستی جوانان: مطالعه موردی دانش‌آموزان متوسطه‌ی شهری استان مازندران، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.

منابع لاتین

- Arnold p. Goldstein (1996), the psychology of vandalism, New york: plenum press.
- Claude levy - leboyer (1984), vandalism " Behaviour and Motivations ", north holland, Amsterdam, Newyork, oxford .
- Hirschit , T. (1969). (auses of delinquency. Berkeley: university of california press. Journal of research in crime and delinquency: (pp. 1. 11).
- Huber A. D1.(1991) Delinquency and vandalism in the Netherland s public trasportation system, economic research center.
- <http://www.aic.gov.au/publications/crimprew/graffici>
- <http://www.aic.gov.au/research/localgovt/property>.

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی